

Mission impossible: Jemen

Justin Erkens

Eerste Kerstdag 2009: Jemen was wereldnieuws. Nadat de eerste schok van de explosieve, maar uiteindelijk slechts verschroeide Nigeriaan op Northwest Airlines vlucht 253 gepasseerd was, wezen de verhoren omtrent de mislukte aanslag al snel op een rol van het Arabische land. Uit de mond van Umar Farouk Abdulmutallab – de ‘terrorist’ himself – vernamen de Amerikaanse autoriteiten iets waar binnen inlichtingencirkels al jaren vrees voor bestond: casus Jemen vormt een serieuze bedreiging. Twee dagen na het voorval bevestigde Al Qaida op het Arabisch-Schiereiland haar betrokkenheid, waarna de alarmbellen helemaal niet meer stil te krijgen waren. Jemen staat begin 2010 weliswaar volop in de terreurschijnwerpers, maar het is de vraag of er oplossingen zijn voor de situatie in het straatarme land.

De redenen voor de huidige malaise van het in 1990 ontstane Jemen liggen diep in de geschiedenis. Het zuidelijke deel van het Arabisch schiereiland is sinds haar vroege historie het strijdtoneel van talloze conflicten; waren de stammen niet onderling strijdig, dan hadden zij zich wel te verdedigen tegen verschillende veroverende machten. Enige vorm van stabiliteit wordt pas bereikt wanneer in de negentiende eeuw het noordelijk deel van Jemen ingesloten wordt bij het Ottomaanse rijk, terwijl het zuidelijk deel indirect onder Brits bewind leeft. De overheersing brengt de Jemeense bevolking weinig, daarvoor ontbreekt het de kolonisatoren aan interesse voor het hete, woestijnachtige land. In navolging van de Eerste Wereldoorlog is het gedaan met de relatieve rust. Noord-Jemen wordt met het uiteenvallen van het Ottomaanse

rijk onafhankelijk, maar komt via een periode van monarchie onder de invloed van diverse imams, die elkaar om de macht beconcurreren. Het zuidelijke deel blijft tot 1967 onderdeel van het dan teloorgaande Britse rijk, waarna het zich tot republiek uitroept. Uiteindelijk zou het gebied zich onder Russische invloed richting een communistische staat bewegen, in zoverre men van een ‘staat’ kan spreken. Over de jaren heen slagen de regeringen er

Waren de stammen niet onderling strijdig, dan hadden zij zich wel te verdedigen tegen verschillende veroverende machten

in beide delen nauwelijks in om een solide staatsapparaat op te bouwen. Wetteloosheid, onderlinge machtsconflicten en corruptie vierden hoogtij in de beide Jemens, die slechts door tribale verbintenissen bij elkaar werden

gehouden. Met de val van de Sovjet-Unie vervalt het bestaansrecht van de zuidelijke republiek en wordt uit het haast onbeheersbare noorden en het even rampzalige zuiden de republiek Jemen gevormd.

De positie van Al-Qaida is voor de eenwording al sterk in het Arabische land. Opstandelingen uit Jemen vochten na de inval van de Sovjet-Unie eind 1979 in grote getale mee in Afghanistan om daar de bezetters te verdrijven. Aan het eind van een bijna tien jaar lange campagne tegen de Russen, sloten vele strijders zich aan bij de terreurorganisatie van Osama Bin Laden, wiens vader afkomstig was uit Jemen. In het straatarme, wetteloze land zijn de activiteiten van Al-Qaida niet of nauwelijks een strobreed in de weg gelegd. De terroristen vonden vruchtbare grond voor hun activiteiten. De huidige president Saleh, reeds lange tijd de leider van het land, wist tijdens zijn continuerende strijd om de macht in burgeroorlogen zelfs handig gebruik te maken van de organisatie. Echter, een betrouwbare partner was Al-

Qaida allerminst, resulterend in over de tijd verspreide conflicten tussen regeringstroepen en strijders van Al-Qaida. Het was echter slechts op de momenten waar Saleh zijn macht bedreigd zag, dat zijn bereidheid tot ingrijpen steeg.

De Jemeense president had en heeft echter belangrijker zorgen aan zijn hoofd. Zijn land kampt al jaren met verschillende opstandelingen, zowel in het noorden als in het zuiden, die de eenheid van het land en dus de positie van de heer Saleh bedreigen. Ondanks Amerikaanse druk en financiële steun - militaire inmenging werd

afhankelijk van Saleh. Militair ingrijpen lijkt op voorhand problematisch, er is grote aversie onder het Amerikaanse volk tegen een nieuw front en het zwaarder belasten van het leger. Tel daar de kosten - zowel financieel als in mensenlevens - bij op en de slotsom komt uit op een negatief advies voor militaire actie. Bo-

besteed te worden. Armoede, corruptie en wetteloosheid, vergelijkbaar met die in Afghanistan en Somalië, maken van het behalen van resultaten in Jemen een nog lastigere opgave.

Armoede, corruptie en wetteloosheid maken van het behalen van resultaten in Jemen een nog lastigere opgave

resoluut afgewezen - na de aanslag op het marineschip U.S.S. Cole in 2000, is de oprechtheid van Saleh in zijn strijd tegen Al-Qaida altijd twijfelachtig geweest. Logisch, want wie zijn positie bedreigd ziet, wil er niet nog een vijand bij als dat te voorkomen is. Jemeense veiligheidstroepen hebben dan ook relatief weinig succes geboekt in het opsporen van terroristen.

Ondanks zijn problematische reputatie, blijven de Amerikanen

verdien zouden de Amerikanen bij het inzetten van een troepenmacht op stevige tegenwerking kunnen rekenen van de Jemeense regering en de bevolking zelf, die er geen positieve mening van het Westen op nahoudt. Men zal dus met voornamelijk financiële middelen en een onwillige en corrupte Saleh aan de slag moeten. Jemen vertoont wat dat betreft gelijkenissen met de situatie in Pakistan. Er gaat veel geld naar het land, maar slechts weinig daarvan lijkt daadwerkelijk goed

Zowel het verleden, het heden en de toekomst van Jemen kenmerken zich door chaotische, complexe en potentieel gevaarlijke situaties van een land dat nauwelijks overeind blijft en altijd al op de rand van de afgrond heeft gestaan. Welke route er ook gekozen wordt in de aanpak van Al Qaida(-op-het-Arabisch-Schiereiland), het wordt een lastige, zo niet onmogelijke opgave om het land schoon te vegen. ■

Umar Farouk Abdulmutallab

Bronnen:

Aithie, C., Aithie, P. (2001) *Yemen, Jewel of Arabia*. Londen: Stacey International.

Carey, G. (2009). 'Yemen', <http://topics.nytimes.com/top/news/international/countriesandterritories/yemen/index.html?scp=1-spot&sq=yemen&st=cse>

Dresch, P. (2000) *A History Of Modern Yemen*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lander, M. (2010) 'U.S. Has Few Resources to Face Threats in Yemen', *The New York Times*, 8 januari.

Roelants, C. (2010) 'Armoede is maar één van de problemen van Jemen', *NRC Handelsblad*, 6 januari.

Roelants, C. (2009) 'Zorgen om Jemen nemen toe na mislukte aanslag', *NRC Handelsblad*, 29 december.